

OP WERKBEZOEK

Het is woensdagmiddag 20 november 1991. Door de Van der Pekbuurt bewegen zich drie groepen van elk plusminus dertig mensen. Ze zijn gewapend met paraplu's in rood, groen of blauw, een cadeautje van de organisatie. Jammer genoeg regent het nu eens niet, anders zou de tekst op de regenschermen te lezen zijn: 'Verbeter de buurt'.

Het werkbezoek aan buurtbeheerproject Van der Pek is in volle gang. De belangstelling is groot. Stadsdeelbestuurders en -ambtenaren, medewerkers van woningbouwverenigingen en woningbedrijven en politiemensen hebben zich aangemeld. De wind is guur, maar de stemming is prima. Voor velen is het de eerste keer dat ze door deze buurt wandelen. Men is nieuwsgierig naar de eerste re-

in Noord.
:g geeft op het Jac.
'ésence. Inderdaad,
dat het gezelschap

er zijn peuken niet durft uit te drukken. Omdat het om extra onderhoud gaat, heeft het inzetten van de banenpoolers niet geleid tot verdringing van reguliere banen; het hete hangijzer bij dit soort projecten.

De nieuwe speeltuinleider van de pas opgeknapte speeltuin op het Magnoliaplein oogst enthousiasme. Hier was het eerst 'een grote klerezooi': inbraak en brandstichting in het clubgebouw, veel vernielingen. De opgroeiende jeugd kon er weinig anders doen dan een bal door de ruiten trappen. De tuin is nu verbeterd en er zijn ook activiteiten voor kinderen opgezet. De bewoners krijgen weer animo om in de speeltuinvereniging actief te worden. Het vandalisme is sterk teruggedrongen.

Jalouzie klinkt door in de bewondering voor de buurtwinkel, de laatste en in de bittere kou meest comfortabele halte op de wandeling. De woonconsulente doet hier een boekje open over haar werkzaamheden. Dit extra nummer van 'Grensgevallen' biedt

informatie over het werkbezoek en over het verschijnsel buurtbeheer. Het is tegelijkertijd een verslag voor de deelnemers en informatie achteraf voor degenen die er niet waren.

Wij hebben vooral de 'doeners', die in de praktijk beroepsmatig het meest met het beheer van buurten te maken hebben, willen bereiken met een compact, leerzaam en leuk programma in een beperkte hoeveelheid tijd. Dit is behoorlijk goed gelukt en niet alleen volgens onszelf. Het werkbezoek is blijkens de enquête onder de deelnemers positief beoordeeld. De hoogste waardering krijgt de wandeling. Men heeft behoefte aan het uitwisselen van ervaringen over de praktijk. De discussie scoort het laagst.

Het merendeel van de deelnemers wil bij een volgende bijeenkomst weer aanwezig zijn. Gesuggereerd wordt, om dan buurtbewoners en uitvoerders meer aan het woord te laten. De organisatie wil daarom volgend jaar weer iets dergelijks op touw zetten, maar dan op een andere plaats.

'EIGENLIJK KOMT HEEL AMSTERDAM IN AANMERKING VOOR BUURTBEHEER'

Als iemand het geestelijk vaderschap kan claimen van de huidige buurtbeheerplannen, dan is het wel André Rook. Hij is plaatsvervangend directeur van de Directie Criminaliteitspreventie van het Ministerie van Justitie. Onder zijn leiding werd aan het eind van de jaren tachtig de aanpak van preventie via buurtbeheer op poten gezet. Bram van Dijk is directeur van bureau van Dijk, van Soomeren en Partners dat nauw betrokken is bij - onder meer - de evaluatie van buurtbeheerprojecten in de Pijp en in de van der Pekbuurt. Een gesprek over oorsprong en toekomst van buurtbeheer.

Waarom is uitgerokend het Ministerie van Justitie met plannen gekomen voor het opzetten van buurtbeheer?

Rook: Justitie is nauw betrokken geweest bij de uitvoering van de ideeën uit het rapport van de commissie Roethof. Als uitvloeisel van dit rapport zijn er in vijf jaar tijd zo'n 250 experimenten uitgevoerd, alle bedoeld ter bestrijding van criminaliteit. Daaruit leerden we dat vooral een brede aanpak, waarbij niet alleen Justitie en politie, maar ook andere overheidsorganisaties en particuliere instellingen betrokken waren, 'scoorde'. Mede om versnippering en kortstondige effecten tegen te gaan, hebben we getracht positieve elementen uit al die experimenten te bundelen tot een meer samenhangend geheel. Deze integrale aanpak van criminaliteit op buurtniveau, die tussen twee haakjes ook mooi aansluit op de belangstelling voor leefbaarheid en sociale vernieuwing, heeft uiteindelijk geleid tot de huidige buurtbeheerprojecten.

Die projecten hebben nog steeds de status van experiment?

Rook: Jawel, maar wat mij betreft slechts in beperkte zin. Justitie stelt een paar jaar geld beschikbaar voor het opstarten en zorgt tevens voor de evalueatie. De resultaten daarvan worden verspreid over een veel groter gebied dan de pakweg elf gemeenten waar momenteel met buurtbeheer wordt gewerkt. Daarna ligt de bal bij de gemeenten, die zelf uiteraard moeten bepalen of zij in buurtbeheer een vruchtbaar middel voor het voeren van een vernieuwend beleid zien. Justitie dringt dus niets op en speelt slechts de rol van kennisaanbieder.

Hoe ernstig zijn de problemen met criminaliteit in de Nederlandse buurten?

v.Dijk: Hoewel de cijfers zich nu stabiliseren, hebben we een periode achter de rug, waarin de geregistreerde criminaliteit en de criminaliteit vastgesteld in slachtoffer-enquêtes fors steeg. Maar daarnaast bleek ook uit allerlei signalen dat de onveiligheidsgevoelens toenamen. Dat laatste hoeft weliswaar niet per sé te betekenen dat de criminaliteit stijgt, maar is wel een teken dat er iets aan de hand is. In het midden van de jaren tachtig kwamen de onrustbarende berichten vooral uit de na-oorlogse wijken met veel galerij- en hoogbouw. De laatste jaren zijn daar de echte stadsvernieuwingsbuurten bijgekomen.

Rook: Wat je bij stadsvernieuwing vaak ziet is, dat zolang het echte bouwen gaande is de bewoners goed georganiseerd zijn. Allerlei bewonersgroepen zijn dan actief om ervoor te zorgen dat het uiteinde-

lijke resultaat in overeenstemming is met hun behoeften. Zo gauw dat fysieke bouwproces achter de rug is zie je dat die sociale infrastructuur wegvalt en dat de aanzienlijke groep dus ook geen aansluiting vindt. Niet erg, zou je zeggen, alles is immers toch al geregeld?

Maar vergeten wordt wel dat het beheer en onderhoud van de nieuwe verworvenheden net zo belangrijk is als de totstandkoming ervan. Hoe schep je nu in dit soort wijken, waar wel een potentie tot organisatie aanwezig lijkt te zijn, een structuur waarbinnen je met zijn allen past op de buurt en zorgt dat verloedering wordt tegengegaan. Dat is één van de belangrijkste uitgangspunten van Justitie bij het formuleren van de buurtbeheerplannen geweest.

Aan welke voorwaarde moet een buurt voldoen, wil buurtbeheer een kans van slagen hebben?

v.Dijk: Vanzelfsprekend moet er onder de bevolking een draagvlak aanwezig zijn. Er moet dus zicht zijn op een behoorlijke mate van bewonersparticipatie. Naast een zekere overlast als gevolg van criminaliteit valt verder te denken aan diverse manifestaties van verloedering zoals hinderlijk gedrag, vervuiling, openbare dronkenschap, parkeer- en geluidsoverlast, vernielingen en noem maar op. De problemen moeten overigens niet al te ver voortgeschreden zijn. Je kunt je afvragen of er in Nederland al buurten zijn waar de problemen een niveau bereikt hebben waar buurtbeheer niet meer helpt.

Rook: Volgens mij bestaan dergelijke buurten hier bijna niet. Maar duidelijk is wel, dat buurtbeheer niet kan worden ingezet bij heftige conflicten, zoals voorheen op de Zeedijk en enkele jaren geleden in de Arnhemse wijk Klarendal, waar de drugshandel de pan uit rees. Net zo min heb je iets aan buurtbeheer in wijken waar helemaal niets aan de hand is, daar creëer je nooit en te nimmer een draagvlak.

Welke Amsterdamse buurten kunnen in aanmerking komen voor buurtbeheer?

v.Dijk: In ieder geval de gehele negentiende eeuwse gordel; de Pijp, de Kinkerbuurt, Oost en de Indische Buurt. Kleine delen van de binnenstad, zoals de Nieuwmarkt

Rook: en natuurlijk grote delen van na-oorlogs West, Noord en Zuidoost. Als je er goed over nadenkt, blijven er naast Buitenveldert en de Goudkust maar weinig buurten over die niet in aanmerking komen.

Op welke schaal kan buurtbeheer het meest effectief worden ingezet?

v.Dijk: De buurten mogen zeker niet te groot zijn. Zo uit de losse pols zou ik zeggen niet meer dan een paar duizend inwoners.

Rook: Het hangt ook een beetje af van de beleving van de bewoners.

Zij maken in eerste instantie uit waar zo ongeveer de grenzen van hun buurt liggen. Naast dit sociale criterium, moet je uiteraard ook rekening houden met fysieke en administratieve grenzen van een buurt.

Ook wel getracht wordt om binnen een grotere wijk zoals de Pijp, een kleine buurt - bijvoorbeeld de Diamantbuurt - te selecteren voor buurtbeheer. In de hoop dat de positieve effecten uitstralen naar het grotere geheel.

v.Dijk: Je moet overigens niet al te snel op een dergelijke verbreding mikken. Wacht eerst maar eens af hoe buurtbeheer functioneert in de nu uitverkozen gebieden.

Heeft justitie een bepaald eindbeeld voor ogen als het om buurtbeheer gaat? Hoeveel van dit soort projecten telt Nederland met andere woorden in 1995?

Rook: Als we zo'n beeld voor ogen zouden hebben, zouden we ons behoorlijk moeten gaan bemoeien met het gemeentelijk beleid. Dat willen we juist niet. Zoals gezegd vervult Justitie slechts een stimulerende functie. De lokale politiek is verantwoordelijk voor de mate waarin buurtbeheer straks wordt opgepikt. Persoonlijk zou ik echter zeer teleurgesteld zijn als over twee of drie jaar blijkt dat het allemaal tot niets heeft geleid. Maar gelukkig ben ik overtuigd van de levensvatbaarheid van het concept.

v.Dijk: Het is ook van belang welke succescriteria je hanteert. Je zou je bijvoorbeeld kunnen voorstellen dat criminaliteit en onveiligheidsgevoelens weliswaar niet afnemen, maar dat op andere aspecten wel successen worden geboekt. Ik denk dan voornamelijk aan een verbeterd beheer van de openbare ruimte en meer werkgelegenheid.

Rook: Ik, met mijn justitiële pet op, zou dan nog steeds teleurgesteld zijn. Maar ik kan me voorstellen dat de lokale overheid aan dit soort zaken een grote waarde toekent.

In alle buurtbeheerplannen is een actieve rol weggelegd voor de bewoners. Sluit het mobiliseren van tot voor kort passieve mensen niet op grote praktische problemen?

Rook: Niet alleen van de bewoners, maar ook van de gebruikers van een buurt wordt een inspanning verwacht. Onder de laatste versta ik vooral winkeliers, bedrijven en woningbouwverenigingen. In participatie moet vooral in de beginperiode flink wat tijd worden geïnvesteerd. Het creëren van een draagvlak is tot nu toe nergens van een leien dakje gegaan, daarvoor zijn we ook nog te kort bezig. Als er over pakweg twee jaar ondanks alle inspanningen nog geen draagvlak is ontstaan, kun je beter stoppen met buurtbeheer.

v.Dijk: Belangrijk is ook dat met enige precisie wordt vastgesteld wat er van de participanten wordt verwacht. Is voor hen een voornamelijk signalerende taak weggelegd of moeten ze zelf hun straatje gaan schoonhouden.

Rook: Je moet er ook niet naar streven iedereen op dezelfde manier bij buurtbeheer in te schakelen. Sommigen zijn nu eenmaal meer betrokken, eenvoudigweg omdat zij vaker in de buurt zijn dan anderen. Het is helemaal niet erg dat er bij buurtbeheer vaker een beroep op deze mensen wordt gedaan.

Kun je de deelnamegraad verhogen door elk project een eigen budget te geven?

Rook: Er zijn constructies waarin 'de buurt' zelf beschikt over de financiële middelen en dus in feite zelf uitmaakt hoe buurtbeheer eruit ziet. Dat leidt helaas vaak tot oeverloze discussies over de juiste bestemming van het geld.

Aan de andere kant ben ik een tegenstander van volkomen dichtgetimmerde constructies waarbij van a tot z vast ligt hoe, waar en wan-

neer de beschikbare middelen worden ingezet. Er moet gaande het project speelruimte beschikbaar zijn voor nieuwe ideeën. Belangrijker dan de formele vraag wie uiteindelijk over de centen beschikt is de constatering dat bewoners en gebruikers op een of andere manier in de gelegenheid worden gesteld hun zegje te doen over de specifieke aanwending van de beschikbare middelen.

v.Dijk: Ik denk dat het zelfs beter is de zeggenschap over de financiën te leggen bij de lokale overheid of de verantwoordelijke projectcoördinator en niet bij een of andere bewonersorganisatie. Ik kan me voorstellen dat zo'n club lang niet altijd de volledige 'backing' van de bewoners heeft. En dat kan leiden tot zeer onaangename conflicten.

Is het de bedoeling dat ook in de toekomst professionele buurtbeheerders een belangrijk deel van de werkzaamheden voor hun rekening nemen?

Rook: Justitie betaalt ze alleen in deze experimentele fase. Het is verder aan de gemeenten om in de toekomst eventueel een deel van de begroting in te richten voor buurtmanagers etc.

Of dat gebeurt en of dat financieel op te brengen is, hangt natuurlijk mede af van de effecten van de huidige projecten. Natuurlijk is in deze tijd ieder nieuw beleid afhankelijk van een kosten-baten afweging.

v.Dijk: Bij wie komen die baten terecht, daar gaat het om. Dat is bij buurtbeheer voor een gedeelte bij de lokale overheid, maar ook bij de bewoners zelf en bij bedrijven en woningbouwverenigingen. Waarom zou je in de toekomst, bij bewezen succes, niet een vrijwillige financiële bijdrage van deze partijen mogen verwachten?

De maatregelen die momenteel in het kader van buurtbeheer worden uitgevoerd zijn sterk op situationele - en niet op dadergerichte - verbeteringen gericht. Wat is daarvan de oorzaak?

Rook: Bij situationele maatregelen zie je veel eerder effect. Ik kan me dus voorstellen dat men zich, zeker in de beginfase eerder tot dergelijke maatregelen wendt. Er zijn overigens voorbeelden genoeg van projecten met een behoorlijk dadergerichte benadering. In de Pijp bijvoorbeeld wordt de Halt-aanpak bij buurtbeheer betrokken.

v.Dijk: Het heeft ook te maken met het begrip buurtbeheer zelf. Bij beheer denk je nu eenmaal eerder aan het verbeteren van situationele zaken.

Wat moet je uiterekend niet doen bij het opzetten van een buurtbeheerproject?

Rook: Het Rijk heeft door schade en schande ondervonden dat je niet tot in detail kunt regelen wat de lagere overheid moet doen en laten. Net zo moeten bij gemeenten ambtenaren er van doordrongen raken dat dit soort projecten niet in komma's en punten vastgesteld kan worden. Dat soort regelzucht is de grootste bedreiging voor buurtbeheer.

v.Dijk: Verder moet je ook niet een al te sterke nadruk op criminaliteitspreventie leggen. Buurtbeheer moet niet verkocht worden onder de vlag van één zaligmakend hoofddoel. Het gaat uiteindelijk om de leefbaarheid van de buurt, waarvan bestrijding van de criminaliteit maar een onderdeel is.

Van buurtbeheer is wel gezegd dat het allemaal oude wijn in nieuwe zakken is ...

Rook: Als je naar de elementen van het plan kijkt zijn die op zichzelf inderdaad niet nieuw. Vernieuwend is - het kwam al eerder ter sprake - dat van al die elementen een samenhangend geheel is gemaakt. Hopelijk geldt voor de zo ontstane brede aanpak het oude adagium, dat het geheel meer oplevert dan de som van de samenstellende delen.

Anke Kaulingfreks, Kees Jansen, Evert Hofland . Op de voorgrond discussieleidster Riek Hoogkamp

KEES JANSEN – coördinator
vandalismepreventie:

Buurtbeheer is er natuurlijk altijd al geweest, maar tegenwoordig bedoelen we daar iets nieuws mee: een probleemgerichte aanpak in een beperkt gebied, vanuit verschillende samenwerkende instanties. Nieuw is ook de actieve deelname van bewoners in het beheer.

De problemen die tot buurtbeheer hebben geleid zijn samen te vatten onder de noemer 'verlies van de lokale samenhang'. De bedoeling van buurtbeheer is nu, buurten hun zelfcorrigerend vermogen weer terug te geven. Het oude kader moet een hart onder de riem krijgen, nieuwkomers moeten het gevoel krijgen dat ze erbij horen en dat er ook van hen wat verwacht wordt.

Als de bewoners eenmaal merken dat het bestuur en andere belanghebbenden als politie en woningbouwverenigingen het voortouw nemen, is de kans groot dat ook zijzelf weer meer betrokken raken bij hun buurt. Vanaf het moment dat verloedering met daadwerkelijke maatregelen te lijf wordt gegaan, krijgt buurtbeheer ook een preventieve werking. Daarom maakt het voor de praktijk dan ook niets uit of buurtbeheer geschiedt vanuit de invalshoek van preventie, van sociale- of van stadsvernieuwing.

De tot nu toe projectmatige aanpak moet uiteindelijk wel uitmonden in dagelijks beleid. Eerste vereiste is natuurlijk, dat de politieke wil bij het lokale bestuur aanwezig is en dat die zich uit in financiële- en organisatorische ondersteuning. Daarna volgen probleem-analyse en een evenwichtig pakket maatregelen. Vergeet daarbij nooit de voorbeeldfunctie van successen op korte termijn, maar verlies de lange termijn doelen niet uit het oog. En last but not least: organiseer het goed. Over de praktische en organisatorische kanten van buurtbeheer vindt u meer op deze pagina's.

ANKE KAULINFRES – tot 1 november j.l.
projectleider – over het Van der Pekproject:

De woningen in de van der Pekbuurt hebben tussen '83 en '88 een grote onderhoudsbeurt gekregen en zijn dus in goede staat. Vanaf eind 1989 echter kreeg het woningbedrijf Noordwest - de enige grote beheerder in de buurt - toch klachten over de achteruitgang van de woonomgeving. Steeds meer mensen verhuisden. Er was en is sprake van hoge criminaliteitscijfers, botsende woonstijlen (bijvoorbeeld werkenden - werklozen, autochtonen - allochtonen) en huurders met onaangepast gedrag. Onder

het motto 'laten we de buurt verbeteren' heeft het woningbedrijf 2 jaar geleden gekozen voor een integrale aanpak.

Voor de sociale kant van de woonproblematiek is een woonconsulent aangetrokken. Zij opereert vanuit de 'buurtwinkel' en moet signaleren, bemiddelen en eventueel corrigeren bij problemen tussen bewoners. Hopelijk volgt binnenkort de vaste aanstelling van een tweede - Marokkaanse - consulent. Voor het fysieke beheer van de woningen - kleine reparaties e.d. - is aan de bestaande buurtklachtencoördinator een onderhoudsmedewerker toegevoegd. Deze schouwt de woningen regelmatig. Tenslotte zorgen een buurtonderhoudsploeg (Bop) van zeven banenpoolers en een buurtopzichter voor extra onderhoud van de woonomgeving. De Bop verricht ook kleine reparaties en signaleert kladvandalisme.

Voor het hele project zijn extra middelen beschikbaar gesteld door Justitie, stadsdeelraad en woningbouwvereniging.

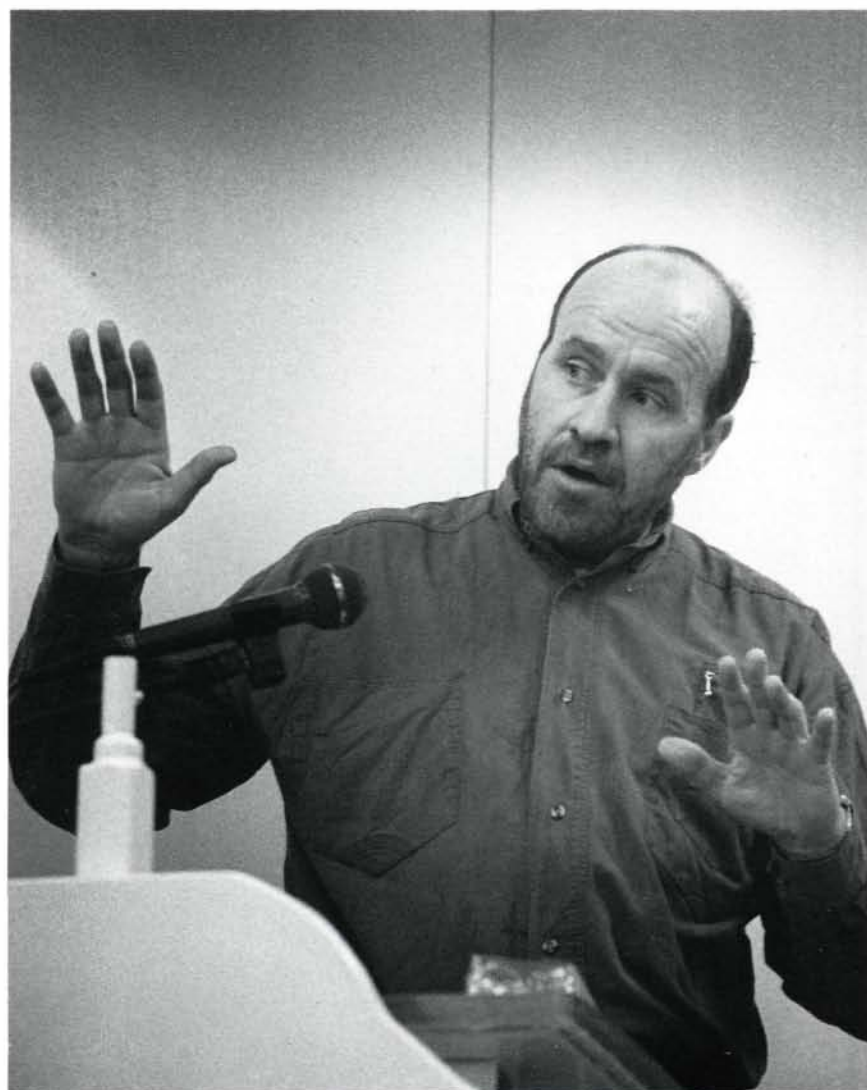
Zoals gezegd hebben we in initiatieffase gekozen voor een brede aanpak. Voor alle betrokkenen was dit een periode van kennismaken, vertrouwen in het geheel krijgen en idee-ontwikkeling. Een onderzoek naar de feitelijke problemen resulteerde in een plan van aanpak met 21 deelprojecten. Dit plan is onlangs officieel aangenomen. De participan-

ten hebben zich verplicht mee te werken aan de realisatie van het project, zodat hopelijk over enkele jaren gezegd kan worden: 'we hebben de buurt inderdaad verbeterd.'

EVERT HOFLAND - coördinator sociale vernieuwing in Amsterdam-Noord - over de betekenis van het project voor de andere buurten in Amsterdam Noord en voor de stadsdeelorganisatie.

Nu al blijkt het van der Pekproject een uitstraling te hebben naar andere buurten in Amsterdam-Noord. Zo hebben verschillende huurders- of bewonersverenigingen (Tuindorp Oostzaan, de Molenwijk, Nieuwendam) het initiatief genomen om de problemen te inventariseren. Ook wordt op diverse plaatsen, samen met stadsdeel en woningbouwverenigingen, buurtbeheeroverleg opgericht (Bloemenbuurt, Banne-Zuid, Nieuwendam).

Marius Ernsting

Het stadsdeel zou graag zien dat er in elke buurt zo'n overleg ontstaat. Gedacht wordt aan gebieden van tussen de vijf- en tienduizend inwoners, in totaal dus zo'n 10 tot 15 buurten in Noord. Van de stadsdeelorganisatie wordt daarbij een belangrijke inzet verwacht. In eerste instantie vooral beleidsvoorbereidend: het organiseren van buurtbeheeroverleg, het analyseren van knelpunten en wensen, het meewerken aan een plan van aanpak, het aanstellen van een verantwoordelijke projectcoördinator.

In de volgende fase - waarin het van der Pekproject zich nu bevindt - wordt de rol van het stadsdeel meer uitvoerend. Het gaat dan om afspraken over het onderhoud van straten, pleinen, scholen en over het functioneren van de voorzieningen in de buurt.

Je kunt met buurtbeheer nog een stap verder gaan en het overleg gebruiken als gespreks- of inspraakpartner over alles wat direct of indirect met de kwaliteit van de openbare ruimte en het samenleven te maken heeft.

Dan is er niet meer sprake van een plan van aanpak louter op basis van knelpunten, maar van de totale financiële en personele inzet van het stadsdeel in de buurt.

Organisatorisch kan dit worden vertaald in een ambtelijke projectgroep van alle afdelingen die een inzet in de buurt leveren. In de van der Pekbuurt zijn nu alleen de twee meest betrokken afdelingen Stadsdeelwerken en Welzijn bij het beheeroverleg betrokken.

Voor welke variant je ook kiest, beide vereisen een efficiënter onderhupud. Dus in plaats van aparte opzichters, voor wegen, reiniging en groen, die het gehele stadsdeel bestrijken, zouden er per wijk opzichters moeten komen, verantwoordelijk voor alle werkvelen.

Belangrijk is dat Stadsdeel Noord zich heeft gecommitteerd aan buurtbeheer. Van de ervaringen in de van der Pekbuurt zullen alle buurten uiteindelijk gaan profiteren.

MARIUS ERNSTING - bij het van der Pekproject als adviseur betrokken - over de participatie van bewoners:

Buurtbeheer staat of valt met een draagvlak onder de bevolking. Om dit zo groot mogelijk te maken moet nagedacht worden over verschillende vormen van bewonersinbreng. Momenteel drijft een project vaak op de inbreng van een kleine kern zeer actieve bewoners uit een huurdersvereniging of bewonerscommissie. In de van der Pekbuurt is ook zo'n groep bezig, die zelf geconstateerd heeft dat nog lang niet alle bewoners zijn bereikt. Bij bewoners bestaat dan ook vaak enige huiver om actief te worden voor 'de buurt'. Gaat daar niet veel te veel tijd inzitten? Daarom om moet duidelijk gemaakt worden dat er heel goed verschillende vormen van bewonersparticipatie naast elkaar kunnen bestaan. Inloopavonden en een collectief spreekuur maken daar ook deel van uit en kunnen bovendien de bestaande drempelvrees doen overwinnen. Het spuien van klachten en het uitwisselen van ervaringen moeten gezien worden als belangrijke onderdelen van buurtbeheer. Bij de uitvoering van buurtbeheer dient ook steeds gelet te worden op de belangen van de buurtbewoners, die heel afwijkend kunnen zijn van die van de deelnemende instellingen. Streef dan ook naar een organisatiestructuur waarbij de bewoners een flinke portie zeggenschap hebben. Mandaat, eigen handelingsruimte en budget zijn hier de sleutelwoorden. Niets is voor bewoners frustrerender dan te merken dat er toch weer over hun hoofden heen beslist wordt.

ACTIEVE PARTICIPATIE, NU DE BEWONERS NOG

'IS DE KONINGIN ER OOK?', VROEG DIT MEISJE

GROEP 2 IS VOORBIJ. WIE MAG HET HEK
WEER DICTIDEN? DE KLACHTEN COÖRDINATIE

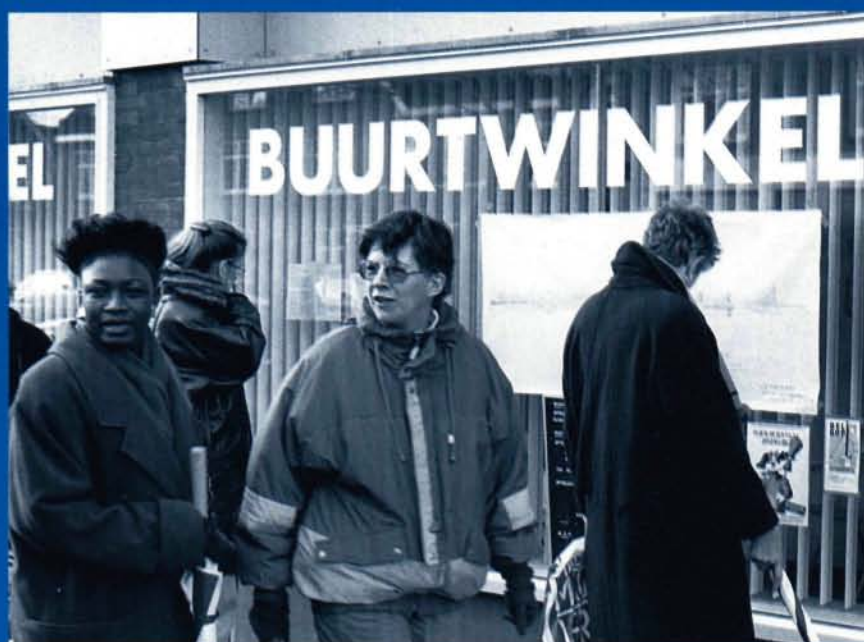

DE TROUBLESHOOTER TEST HET KADO
OP VERNIELBESTENDIGHEID.

HET WERK

HET AKTIEWEZEN LAAT ZICH ZO'N
BUITENKANSJE NIET ONTGAAN.
HET STADSDEEL (ACHTERGROND)
KIJKT BEDENKELIJK.

EVEN KIJKEN OF HET HIER OP WOENSDAG OOK GEHAKTDAG IS...

HELAAS, NIKS MEER TE PIKKEN

DE SPEELTUNLEIDER GEEFT UITLEG

BEZOEK

DIE HANDEN ZULLEN WEL MET DE ZAKKEN
MOETEN, BOYS.

VERNIELINGEN IN AMSTERDAM-NOORD 1990 TOP TIEN BUURTEN MET DE MEESTE VERNIELINGEN

buiten top tien

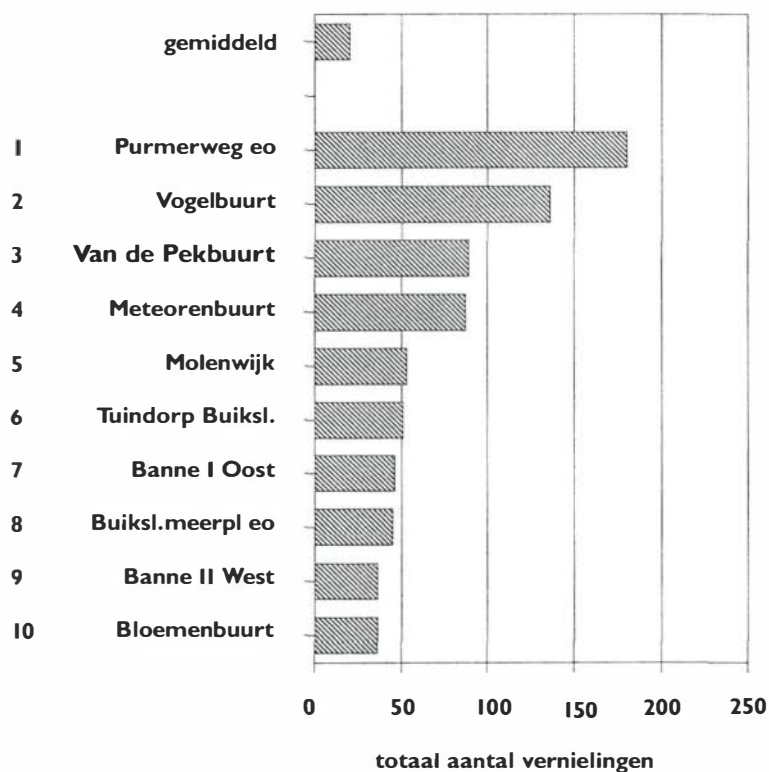
< 50

50 - 100

> 100

AANTAL VERNIELINGEN IN DE VAN DER PEKBUURT 1990 NAAR SOORT:

Lantaarnpalen	6
Ruiten openbare scholen	69
PTT-cellten	14
Abri's	22
Mupi's	1

Totaal vernielingen 104

ALS DE BEWONERS HET ZELF DOEN

Buurtbeheer en bewonersparticipatie gaan als het goed is hand in hand. Soms leidt de participatie tot een of andere vorm van beheer, soms is het andersom. Wanneer bewoners zich meer bemoeien met hun buurt, nemen de klachten vaak toe. Maar dat is in zo'n geval een teken dat de patient aan de beterende hand is. Een voorbeeld uit de praktijk in Zuidoost.

Uit een dit voorjaar gehouden onderzoek blijkt, dat de bestuurlijke aandacht voor preventie vanuit dit stadsdeel op zijn zachtst gezegd gering is. Zo mag de ambtenaar voor criminaliteitspreventie daaraan slechts 50 uur per jaar besteden. Sinds kort is men echter plannen aan het ontwikkelen voor een experiment met buurtbeheer in drie gebieden.

Een daarvan is Heesterveld. Deze buurt bestaat uit een aantal middelhoogbouwflats, gegroepeerd rond vijf pleintjes. Er wonen veel verschillende nationaliteiten: zo'n 80% van de bewoners is van allochtone herkomst. De hoge huren hebben tot grote doorstroming geleid, terwijl de gemengde samenstelling zeker niet bijdroeg aan de cohesie in de buurt. De omgeving ging hard achteruit: vuile pleinen en portieken, auto's en containers midden op de half gesloopte kinderspeelplaats en veel vernielingen.

Een van de bewoners kreeg door haar werk op het stadhuis de leefbaarheidsprojecten en subsidies voor de binnenstad onder ogen, waarop de logische gedachte volgde 'waarom kan dat niet bij ons?'. Zij stapte naar het buurtopbouwwerk en er werd een enquête gehouden. Deze leverde een flinke klachtenlijst op, plus zo'n dertig mensen die aan een bewonersoverleg wilden deelnemen. De klachten werden door het woningbedrijf aangehoord en opgepakt. Vanaf april zijn er drie huismeesters in Heesterveld werkzaam.

Bewonersparticipatie: Fietsen, vissen op het Suikerplein

De bewonerscommissie heeft nog meer wensen en plannen. Op de agenda staan onder meer de herinrichting van de pleinen, meer papierbakken en bankjes, geluidswallen om de overlast van de metro tegen te gaan en een collectieve ruimte. Verkeersdrempels heeft men intussen zelf al aangelegd en voor een woonconsulent heeft men tweederde van het geld al binnen. Het opvallende is, dat het bewonersoverleg voor 90% uit allochtonen bestaat en zo werkelijk een doorsnee van de bevolking genoemd kan worden.

Ook in delen van Zuidoost zonder actieve bewonerscommissie worden klachten geïnventariseerd. De politie is in de 17 gebieden met een eigen dienstgroep een leefbaarheidsoverleg gestart, waarin ook buurtbewoners, woningbouwcorporaties, het opbouwwerk en mensen van stadsdeelwerken zitten. Hierin attenderen de bewoners de direct betrokken organisaties op de problemen en klachten. Bij het volgende overleg acht weken later wordt gekeken of de problemen opgelost zijn of niet. Wanneer door het stadsdeelbestuur gezegd wordt dat er geen budget voor is, wordt zonnig de weg naar de commissievergaderingen bewan-

deld om in te spreken.

Het politieke klimaat om nu met buurtbeheer te starten lijkt al met al gunstig. Er is vanuit verschillende kanten aandacht voor. Er kan een beroep worden gedaan op geld. Zo looft het projectbureau Sociale Vernieuwing een prijs uit: het stadsdeel dat buurtbeheerplan kan presenteren waarmee wordt aangetoond, dat de nieuwe manier van samenwerken resultaten heeft opgeleverd krijgt tienduizend gulden voor het houden van een knallend buurtfeest. Natuurlijk zijn er ook knelpunten: bezuinigingen op welzijn en onderhoud, verstarde en verkokerde verhoudingen bij de overheid of instellingen, wantrouwen of apathie bij bewoners.

Cynici zouden kunnen spreken van het zoveelste modeverschijnsel bij de overheid. Pessimisten van een verkapt vorm van bezuiniging: laat bewoners opknappen waar je zelf geen geld voor hebt. Wanneer bewoners het gevoel zouden krijgen dat zij op die manier misbruikt worden, dan is het met het zo nodige draagvlak gauw gedaan. Het is daarom te hopen dat deze zwartkijkers in het ongelijk gesteld worden.

VERLOEDERING IN AMSTERDAM?

Het woord verloedering werd tot voor enkele jaren slechts zelden gebezigd. Nu kom je de term alom tegen: zelfs de VPRO gebruikt het in zijn campagne om de A-status te verkrijgen. Wie de dikke Van Dale erop naslaat, vindt als definitie: 'het in zedelijk of moreel opzicht vervallen, verlopen, te gronde gaan'. Wanneer het om verloedering van woonbuurten gaat, wordt er echter een samenspel van fysiek-technische en sociale factoren mee bedoeld: vernielingen, verwaarlozing, onverschilligheid van bewoners en criminaliteit.

Een van de pogingen om deze verloedering tegen te gaan is het instellen van buurtbeheer. De stimulans hiertoe is vanuit drie invalshoeken gekomen: stadsvernieuwing, sociale vernieuwing en - het meest recent - criminaliteitspreventie. Vandaar ook de term 'preventief buurtbeheer'.

Buurtbeheer

Ook in Amsterdam is men met buurtbeheer aan de slag gegaan. Vanuit de gemeente spelen het Bureau Bestuurscontacten, het projectbureau Sociale Vernieuwing en het coördinatiepunt Vandalismebestrijding een stimulerende rol. Mede als gevolg daarvan nemen stadsdeelraden, woningbouwcorporaties, politie en bewoners steeds vaker initiatieven om de leefbaarheid van de buurt te vergroten. Er zijn verschillende formules in omloop. Voor welke invulling gekozen wordt is afhankelijk van de problemen in een buurt en van de initiatiefnemer.

Vaak wordt eerst voor een beperkt gebied het toezicht gentsiveerd. Pleintoezichthouders of buurtconciërges zorgen ervoor dat vernielingen in de buurt afnemen en klachten snel verholpen worden. Woningcorporaties stellen in woningcomplexen die in verval dreigen te raken huismeesters of buurtconciërges aan voor onderhoud en woonconsulenten om bewoners aan te spreken op hun 'woongedrag'. Bijna altijd worden vormen van overleg met de bewoners gecreëerd, want als zij het belang van buurtbeheer niet inzien is het uiteindelijk dweilen met de kraan open.

Resultaten

Leidt buurtbeheer inderdaad tot het beoogde doel: schoner, socialer en veiliger? Amerikaanse onderzoeken naar de preventieve invloed van buurtbeheer wijzen uit, dat de positieve effecten op angstgevoelens vaak aantoonbaarder zijn dan de effecten op het

Gebied	Project	Start	Initiatief
SPAARNDAMMERBUURT	Beheer binnen-terreinen	1987	Stichting buurtbeheer
	Anti-graffiti	1991	BOM
	Beheerplan Suikerplein	1991	
OUD-WEST	Plan buurtbeheer	i.o.	stadsdeel
	Opruim- en veegploegen	1990	stadsdeelwerken
AMSTERDAM-NOORD	Beheeroverleggen	1987	bewoners, stadsdeel en Stibo
	Speeltuinproject	1991	werkgroep sociale vernieuwing
	Buurtbeheerplan v.d. Pekbuurt	1990	stadsdeel won.bedrijf Stibo
ZEEBURG	Beheergroep	1990	voorpost ambtenaar
	Buurtbeheer zuid-west kwadrant	1991	stadsdeel won.bedrijf
	Reinigingsagent	1990	stadsdeel
ZUID-OOST	Leefbaarheids-overleggen	1991	politie
	Buurtbeheer (Heesterveld, Nellestein, Venser-polder)	i.o.	stadsdeel bewoners won.bedrijf
DE PIJP	Buurtmanager	1991	stadsdeel
	Pleinbeheerder	1991	
BOS EN LOMMER	Buurtbeheerplan	1991	stadsdeelraad, won.-bedrijf bewoners
HELE STAD	Troubleshooter: ondersteuning in diverse buurten (o.a. pleinbeheerders)	1986	coördinatie vandalisme-preventie

feitelijke criminaliteitsniveau. De meeste buurtbeheerprojecten in Amsterdam lopen echter voor een eidevaluatie nog niet lang genoeg, zoals uit bijgaand overzicht blijkt. De evaluatie van de experimenten in de van der Pek- en Diamantbuurt zal in 1993 afgerond zijn. Maar de ervaringen in deze buurten zijn tot nu toe positief te noemen. Van kleinschaliger projecten als het toezicht op pleinen zijn de gevolgen vrij direct meetbaar: er wordt op die plekken minder vernield en vervuild. En ook het aanstellen van huismeesters heeft volgens landelijk onderzoek de gewenste uitwerking. Al met al is er niet alleen genoeg aanleiding, maar zijn er ook voldoende positieve geluiden om door te gaan met experimenteren.

Heesterveld: Op het eerste gezicht niets aan de hand

INTERNATIONAAL LOKAAL

Van 18 tot en met 20 november 1991

vond in Parijs de tweede internationale conferentie over stedelijke veiligheid, drugs en criminaliteitspreventie plaats.

Deze conferentie richt zich op lokale overheden en andere organisaties die zich met deze thema's bezighouden.

Dat er voldoende organisaties geïnteresseerd zijn in criminaliteitspreventie

blijkt uit het aantal deelnemers: uit 67

landen zo'n 1500 vertegenwoordigers.

In dit artikel in vogelvlucht enkele waarnemingen van de Amsterdamse delegatie. Deze delegatie bestond uit de Halt-coördinator en enkele secretarie-ambtenaren die vanwege hun betrokkenheid bij het Amsterdamse, geïntegreerde, drugsbeleid werden afgevaardigd. Een ware 'grensgevallen'-bijdrage daarom; een bijdrage die over grenzen van onze stad en zelfs ons land kijkt.

Lokaal: problemen aanpakken in de stad

Vanuit elke discipline onderstrepen de aanwezigen (welzijnswerkers, jeugd- en jongerenwerkers, politiefunctionarissen, rechters, lokale autoriteiten) het belang van het op lokaal niveau aanpakken van (gevoelens van) onveiligheid. Opvallend is ook dat alle deelnemers benadrukken dat problemen geïntegreerd, dus door diverse disciplines tegelijk, benaderd moeten worden.

Nederland wordt genoemd als voorbeeld van een land waar de centrale overheid steden stimuleert en ondersteunt bij het opzetten van preventieprojecten. Staatssecretaris Kosto benadrukte dit nog eens tijdens de slotsessie. Een kritische noot is wel dat deze werkwijze veel bureaucratisering tot gevolg kan hebben voor de lokale overheid.

Lokale antwoorden op recidivisme

Het Nederlandse Halt-project werd gepresenteerd bij het thema: het ontwikkelen van lokale antwoorden op recidivisme. Het Halt-

project past daarin goed. De deelnemers stellen maatregelen voor die (vooral) jongeren die de fout ingaan de juiste weg wijzen: niet alleen de jongeren straffen, maar daar ook een vervolg op geven door de plichten duidelijk te maken, en zo nodig de jongere in staat stellen op verantwoorde wijze deel te nemen in de maatschappij.

Jongeren komen al te gemakkelijk in de marge van de maatschappij terecht, raken aan drugs verslaafd of starten een criminele carrière. De methoden om dit te voorkomen zijn even genuanceerd als voor de hand liggend. Goed onderwijs, goede huisvesting en het bestrijden van werkloosheid zijn essentiële voorwaarden voor een veilige samenleving. Ook in de Nederlandse steden zien we onveiligheid en sociale problemen ontstaan in buurten die eigenlijk te lang zijn verwaarloosd, waar de werkloosheid hoog is, en drop-outs van school niet ongewoon zijn.

Daarbij merken de congresgangers op dat inmiddels afdoende is bewezen dat alleen gevangenisstraf niet effectief is.

Amerikaanse verkiezingen

Opvallend is de rol van de Amerikaanse vertegenwoordigers. Minstens twee burgemeesters van grote steden vertellen onomwonden ten overstaan van het gehele gezelschap dat het beleid in Amerika volstrekt is mislukt. De gevangenen zijn overvol, ex-gevangenen plegen opnieuw strafbare feiten, het aantal drugverslaafden - vooral aan het goedkope, gevaarlijke en in Europa vrijwel onbekende crack - is nooit zo hoog geweest. De criminaliteit in de Amerikaanse steden is schrikbarend hoog en ernstig.

De Amerikaanse burgemeesters verwijten de regering dat de "war on drugs" geen enkel positief effect heeft gehad. De lokale autoriteiten wensen dan ook het heft in eigen handen te nemen; alleen stedelijk en met een open oog voor de achterliggende oorzaken zijn de problemen aan te pakken en kunnen de steden veiliger worden.

Duidelijk is in dit betoog wel, dat hier een start wordt gemaakt met de verkiezingscampagne voor de presidentsverkiezingen in 1992.

Drugs en criminaliteit

Boeiend in de discussie over drugs en criminaliteit is het verschil in benadering van het drugprobleem dat de hoofdcommissaris van politie in Utrecht, mr Jan Wiarda, constateert tussen de lokale overheid en de centrale overheid. Lokale bestuurders richten zich niet primair op het verbieden van drugs, maar op het voorkomen van risico's voor de volksgezondheid. De landelijke overheid daarentegen houdt zich vooral bezig met de bestrijding van handel in drugs op grote schaal. Vanuit de diverse verantwoordelijkheden is deze scheiding juist. Maar het laat tevens goed het dilemma zien waar de lokale overheid mee te maken heeft. Een stad heeft in principe geen boodschap aan georganiseerde criminaliteit, maar wenst maatregelen te nemen die overlast en verloedering kunnen voorkomen.

De burgemeesters in de grote steden over de hele wereld, zo luidde de slotboodschap van het congres, wensen hun steden te maken tot 'a better place to live'.

HALT EN VUURWERK AANPAK

Dit jaar gaat bureau HALT van start met een vuurwerkproject. Jongeren die zijn opgepakt wegens het afsteken van illegaal vuurwerk, of het afsteken buiten de toegestane tijden, krijgen een versnelde lik-op-stuk aanpak. Die zal bestaan uit het verrichten van werkzaamheden bij onder andere bejaardencentra en der meer vuur-
oorlichtingsma-

Contactpersonen

Riek Hoogkamp
Troubleshooter Vandalismepreventie
020 - 552.2792

Kees Jansen
Coördinatie Vandalismepreventie
020 - 552.3527

Bureau Halt Amsterdam
020 - 552.3850

COLOFON

GrensgevalLEN besteedt driemaandelijks aandacht aan verschijnselen op het gebied van vandalisme en kleine criminaliteit en de bestrijding daarvan. Tekstbijdragen of suggesties daarvoor zijn welkom bij de redactie.

Uitgave:
Gemeente Amsterdam
Hoofdafdeling CER
Coördinatiepunt Vandalismepreventie
Stadhuis
Amstel I
kamer 4356

Redactie:
Kees Jansen, Joost van Wijngaarden,
Anton Faas, Irene Koopman

Eindredactie:
Cees Loef, Diet Scholten
5523694

Vormgeving:
Anne-Marie van Warmerdam

Fotografie:
Roeland van der Worp

Druk: SSP, Amsterdam
Oplage: 2.500

Artikelen uit dit blad mogen, met toestemming van de redactie, worden overgenomen, mits voorzien van bronvermelding.

91/